

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo
nve@nve.no

Hørings svar fra Ringerikskraft Nett

Forslag om endring i energilovforskriften vedrørende funksjonelt skille.

1. Innledning

Bakgrunn for høringen:

I dette høringsdokumentet om definisjon av funksjonelt skille foreslår NVE nærmere bestemmelser om nøytralitet, organisering og markedsføring av nettselskap. Utfordringene ved integrasjon av monopolvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet i samme enhet er knyttet til krysssubsidiering og nøytralitet.

Disse forslagene til endringer er overordnet implisitt ment å ivareta nettkundenes interesser. I den forbindelse savnes konkrete vurderinger av virkninger for nettkundene ifbm de ulike forslagene spesielt i forhold til servicegrad, tilgjengelighet, omdømmevirkning og forsyningsikkerhet.

De viktigste endringene er at grensen på 100 000 nettkunder fjernes, og at nettvirksomheten skal skilles fra all annen virksomhet, ikke bare fra produksjon og omsetning av elektrisk energi. I tillegg skal nettselskap ikke ha kontroll over foretak som driver annen virksomhet og foretak som driver produksjon eller omsetning av kraft skal ikke ha kontroll over nettselskap. Kravet om funksjonelt skille innebærer i korte trekk at nettselskapet skal driftes uavhengig av de andre foretakene i konsernet.

Ringerikskrafts kommentarer

Vårt inntrykk av høringen er at den snevert fokuserer på interne forhold mellom aktører i kraftforsyningen. Hensynet til kundene og konsekvensene av forslagene for dem er ikke nevnt. Vi antar at hensynet til kundene implisitt ligger til grunn for forslagene, men det er en svakhet at dette hensynet ikke konkret adresseres i vurderingene.

Vi slutter oss til Distriktsenergi som i sitt høringssvar påpeker at aktører innenfor kraftomsetning tilsynelatende kan håndtere kunder etter eget for godt befinnende uten at dette vekker synlig interesse hos regulator. Dette resulterer blant annet i at frustrerte kunder søker råd hos sitt nettselskap som må avvise disse på nøytralitetsgrunnlag.

Vårt inntrykk er videre at en stadig større andel av kundene er generelt forvirret av kompliserte sammenhenger, fragmenterte aktørroller og vanskelig tilgjengelige begrunnelser for nye endringer. Vi opplever at flere kunder har fått et stadig mer anstrengt forhold til vår bransje. Av dette følger økende skepsis til nye og viktige endringer. Det er nok å nevne støyen rundt innføring av AMS, effekttariffer og vindkraft. Dette er uheldig og bør tas på større alvor ved denne forskriftsendringen og i de videre

endringsprosesser som planlegges. Vår ovennevnte oppfatning framkommer blant annet på bakgrunn av jevnlig utførte KTI-undersøkelser.

2. Det foreslås å presisere nøytralitetsplikten og ikke-diskriminerende opptreden.

NVE skriver at et av hovedformålene med selskapsmessig og funksjonelt skille er å sikre at nettselskapene opptrer nøytralt og ikke-diskriminerende, noe som allerede er regulert i energilovforskriften § 4-4 bokstav e. Bestemmelsen er generelt utformet og kravet gjelder alle former for ikke-diskriminering og ikke-nøytral opptreden. Dette inkluderer nettselskapets opptreden både overfor andre foretak i konsernet og overfor eksterne foretak og personer. Plikten gjelder både overfor energirelatert virksomhet og annen virksomhet. For nettselskap som er en del av et integrert foretak, vil det kunne foreligge økonomiske insentiver for konsernet som helhet til å forsøke å utnytte mulige fordeler fra nettselskapet.

NVE foreslår en utfyllende tekst som er ment å bidra til å klargjøre regelen og samtidig utvide regelen med hensyn til hvem som er pliktsubjekt. Nettselskapenes nøytralitetsplikt og krav til håndtering av markedssensitiv informasjon er også regulert i avregningsforskriften § 8-1.

Kravene til nøytralitet i avregningsforskriften gjelder bare overfor kraftleverandører og sluttbrukere, og det er derfor behov for en presisering i energilovforskriften som gjelder overfor all annen virksomhet i det integrerte foretaket.

NVE mener at dersom nettselskap i fremtiden får tilgang til mer markedssensitiv informasjon, utvidet ansvarsområde og potensielt andre virkemidler i operativ drift enn de har i dag, kan det bli nødvendig med strengere krav til nøytral og ikke-diskriminerende opptreden.

Kommentarer fra Ringerikskraft

Ringerikskraft Nett mener i hovedsak at dagens forskriftsbestemmelse § 4 - 4 e), som er generelt utformet, gir NVE tilstrekkelig hjemmel til å håndheve tiltak i forhold til ethvert avvik i forbindelse med nøytral og ikke diskriminerende adferd innenfor konsern.

I forklaringsteksten til det nye forslaget er det listet opp noen eksempler på hva som er tenkt omfattet av de nye presiseringene. Temaet er imidlertid svært mangfoldig og en forhåndsdefinering av mulige tilfeller/eksempler på avvik i denne forbindelse vil i beste fall bare gi delvis veiledning fordi dette i ytterste konsekvens kan dreie seg om nyanser i muntlig kommunikasjon mellom mennesker.

Videre foreslås det et nytt avsnitt som regulerer at foretak med omsetningskonsesjon og morselskap ikke skal forsøke å oppnå særlige fordeler fra et integrert nettselskap med formuleringen «forsøke å oppnå særlig fordel». Meningen med å benytte formuleringen «særlig fordel» er å avgrense omfanget slik at generelle fordeler som kan nyttiggjøres av andre enn bare omsetningskonsesjonærer tillates. Etter vår oppfatning framstår dette både naturlig og logisk ut fra någjeldende regulering og en ytterligere presisering er etter vår oppfatning overflødig.

Generelt kan vi ikke se at den foreslåtte teksten reelt sett vil få noen praktisk virkning ut over det som foreligger med den gjeldende forskriftsteksten.

3. Det foreslås å stille vilkår for samarbeid om felles driftssentral mellom nettselskap og foretak som driver produksjon av elektrisk energi eller fjernvarmevirksomhet.

I lovendringen som trer i kraft i 2021 fremgår det at krav om selskapsmessig skille ikke er til hinder for samarbeid om felles driftssentral mellom nettselskap og foretak som driver produksjon av elektrisk energi eller fjernvarmevirksomhet, så lenge nettselskapet har styring og ansvar for driftssentralens nettfunksjoner. Driftssentralens funksjon har stor betydning for forsyningssikkerhet, generell nettdrift, beredskap, overvåking, koordinering og utførelse av koblinger m.m.

Det fremgår av forarbeidene til loven at hensikten med å tillate samarbeid om felles driftssentraler har vært å redusere kostnader, i tillegg til å utnytte de praktiske fordelene ved samarbeid. Fordelene dreier seg blant annet om bedre overvåking av nettet med tilhørende styring og respons ved ulike driftshendelser.

Med driftssentraltjenester menes salg av eller samarbeid om tilgang til driftskontrollsystem og oppgaver operativt personell utfører på driftssentralen. Oppgavene omfatter overvåking av anlegg kombinert med koordinerende og nødvendige tiltak for sikker operativ drift av disse. I de fleste felles driftssentraler utfører nettforetaket tjenester på vegne av produksjon, men det kan også være omvendt.

Fellesnevneren for begge er at konserninternt samarbeid i liten grad er formalisert og det ikke er et tydelig skille mellom nettforetak og annen virksomhet. Dette er først og fremst fordi arbeidsoppgavene utføres av samme operatør i et felles system der alle har tilgang til den samme informasjonen.

Det er ikke alle steder det er like stor bevissthet rundt denne rolleforskjellen. Det er også vanlig med rene nett- og produksjonssentraler. I slike tilfeller er det ikke samarbeid om driftssentral mellom nett og annen virksomhet i det hele tatt. Blant større nettselskap har rundt halvparten rene nettsentraler i dag, og resterende selskap har felles driftssentral i en eller annen form. Salg av driftssentraltjenester til nett og annen virksomhet er vanlig.

Flere større nettselskap selger i dag driftssentraltjenester til mindre nettselskap, produksjon og/eller annen virksomhet, mens en del mellomstore selskap har påbegynt samarbeid om felles nettsentral.

Enkelte steder forekommer det salg av driftssentraltjenester fra produksjonsselskap til nettvirksomheten i området. I slike tilfeller er det i praksis produksjonsselskapet som har kontroll på den operative nettdriften.

Ringerikskraft kommentarer

Av hensyn til forsyningssikkerhet, beredskap og service ovenfor nettkundene er det meget viktig at det gis mulighet til å fortsette samarbeid om felles driftssentraler slik som i dag.

Hensynet til forsyningssikkerheten til kundene burde vært mer vektlagt i NVEs vurderinger i dette punktet. For Ringerikskraft Netts del er felles driftssentral med Ringerikskraft Produksjon helt avgjørende for å kunne opprettholde forsyning til viktige områder i nettet blant annet ved bortfall av innmating fra overliggende nett. Vi er enig med NVE i at ved felles driftssentral mellom nett og produksjon så er det nettselskapet som skal ha ansvaret for alle funksjoner i driftssentralen.

For å få slike løsninger til å fungere kompetansemessig og ikke minst økonomisk i mindre miljøer kan det være avgjørende at det tillates å kunne trekke på kompetanse fra søsterselskap i et konsern. I lys av dette mener vi formuleringen om at «bare ansatte i nettselskap skal ha adgang til nettselskapets del av driftssentralen» er unødig restriktiv. Det er riktig nok foreslått unntak i forbindelse med ekstraordinære situasjoner jf. energiloven § 9 – 1.

Om dette unntaket skal få noen praktisk betydning er det avgjørende at personell i en driftssentral har erfaring fra håndtering av forsyning til kunder i ordinære situasjoner for å ha mulighet til å fungere under ekstraordinære situasjoner. Følgelig bør det under et overordnet krav til nøytral opptreden være anledning for å videreføre etablerte ordninger med bruk av personell i en felles driftssentral som ikke er ansatt i Nett.

4. Det foreslås å tillate nettselskapene en begrenset adgang til å drive annen virksomhet enn nettvirksomhet.

Nettselskap har i henhold til energiloven § 4-6 ikke lov til å drive «annen virksomhet». Dette innebærer at nettselskap som utgangspunkt ikke kan selge varer eller tjenester som ikke har med egen nettvirksomhet å gjøre. Lovbestemmelsen åpner likevel for at departementet i forskrift kan gi nettselskap adgang til å selge og leie ut egen kapasitet. Med egen kapasitet menes ressurser som nettselskapet trenger i forbindelse med egen nettvirksomhet, herunder personell, fast eiendom og utstyr.

Ringerikskrafts kommentarer

Det kan i enkelte tilfeller vær fornuftig at nettselskapene under begrensede vilkår kan selge eller leie ut ledig fiberkapasitet, beredskapstjenester og driftssentraltjenester så lenge dette ikke bidrar til å svekke markedet for tjenesteleveranser til bransjen.

5. Det foreslås å regulere nærmere i hvilken grad man kan ha en ledende stilling i både et nettselskap og morselskapet.

NVEs begrunnelse for å innføre forslaget:

For å unngå interessekonflikter setter energiloven § 4-7 andre ledd en begrensning på hvem som kan ha ledende stillinger i nettselskap. Det følger av loven at man ikke kan ha en ledende stilling i både nettselskap og foretak innenfor konsernet som driver med annen virksomhet. Alle søsterselskapene vil normalt bli ansett å drive med annen virksomhet, og det er ikke behov for en nærmere regulering av dette. Dersom morselskap eller kontrollerende eier (heretter omtalt som «morselskap») driver annen virksomhet, kan man heller ikke ha en ledende stilling i både nettselskap og morselskap.

- a) Det foreslås nå en ny hovedregel i energilovforskriften som sier at en person med ledende stilling i nettselskap ikke kan ha en ledende stilling i morselskap. Denne hovedregelen gjelder uavhengig av om morselskapet driver annen virksomhet eller ikke. Det legges til grunn at regelen ikke er i strid med loven. Loven begrenser muligheten for dobbeltroller, men gir ingen rett til å ha ledende stilling i både mor- og nettselskapet. Etter NVEs vurdering gjør dette hensynet seg også gjeldende for styreleder og for ansatte med reell beslutningsmyndighet.
- b) Det foreslås et unntak fra hovedregelen i a): Unntaket gjelder dersom morselskapet kun forestår overordnet eierstyring og administrative fellestjenester innenfor det integrerte foretaket. I slike

tilfeller kan et styremedlem i morselskapet også være styremedlem i nettselskapet. Det legges til grunn at et ordinært styremedlem ikke har en så stor innflytelse alene at det medfører noen særlig risiko for at morselskapet gir instruksjer til nettselskapet i strid med loven. Med «overordnet eierstyring» menes at morselskapet holder en viss avstand til driften av datterselskapene. Overordnet styring med datterselskapenes økonomiske rammer, finansiering, beslutninger knyttet til overskudd og konsernbidrag, samt beslutninger knyttet til sammenslåinger og oppkjøp er omfattet av begrepet. Det er ikke noe i veien for at et morselskap involverer seg i driften av annen virksomhet (ikke nettvirksomheten) som drives i datterselskapene.

- c) I henhold til forarbeidene vil «administrative fellestjenester» kunne omfatte lønn og HR-tjenester. I tillegg vil det være naturlig at dette også gjelder regnskapstjenester og utleie av lokaler til foretakene i konsernet. I andre ledd andre setning foreslås det at styret i nettselskap skal ha et flertall av medlemmer som ikke deltar i ledelsen i morselskap eller kontrollerende eier. Hensikten er at ledelsen i morselskapet ikke skal få avgjørende innflytelse i nettselskapets styre. Det vil være mulig å være styremedlem både i et nettselskap og i et morselskap som bare driver overordnet eierstyring og administrative fellestjenester.
- d) Det vil fortsatt være morselskapet, gjennom generalforsamlingen, som utpeker styret.
- e) Styret i nettselskapet skal fortsatt ivareta eiernes interesser, men innenfor rammene som settes i lovverket, herunder krav til nøytral opptreden. Ledelsen i både morselskap og nettselskapet må være spesielt oppmerksom på forbudet mot instruksjer i den daglige driften og ved utbygging eller oppgradering av nettet. Personer med ledende stilling i nettselskapet bør ikke delta i møter med konsernledelsen for å diskutere annet enn tillatt eierstyring og administrative fellestjenester.
- f) Det foreslås å presisere hvem som omfattes av begrepet «personer i ledelsen». Dette omfatter styreleder, styremedlem, daglig leder og andre ansatte med reell beslutningsmyndighet. Hvem som omfattes av «andre ansatte med reell beslutningsmyndighet» må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Det fremgår av forarbeidene at alle personer med sentrale administrative og ledende funksjoner, uavhengig av titler eller andre formalia, er å anse som en del av ledelsen i lovens forstand.
- g) I et arbeidsdokument med veiledning til andre elmarkedsdirektiv som Kommisjonen har utarbeidet, står det blant annet at «operational (middle) management» er inkludert i «personer i ledelsen». NVE mener dette trekker i retning av at alle mellomledere bør være omfattet. NVE mener også at dette bør være hovedregelen, men siden samme stillingsbetegnelse kan ha ulikt innhold i de ulike foretakene, bør det foretas en konkret vurdering av hvorvidt en mellomleder har reell beslutningsmyndighet og derfor er omfattet av «personer i ledelsen». Personer med prokura og signatur vil være omfattet, men det anses ikke nødvendig å presisere dette i forskriften. Ved tvil om hva som omfattes av «reell beslutningsmyndighet», kan man se hen til hvilken type beslutninger som eventuelt tas og om dette har betydning for nettselskapets uavhengighet. Det må også vurderes i det enkelte tilfellet hvorvidt ansatte som ikke har en formell lederstilling i praksis har reell beslutningsmyndighet. Dette må anses primært som en

unntaksregel som skal fange opp tilfeller der foretak forsøker å omgå kravet ved å tilpasse stillingstitler til personer med et reelt ledelsesansvar.

Ringerikskrafts kommentarer

Når det gjelder de juridiske spørsmålene knyttet til NVEs hjemmel for kunne innføre de ovennevnte bestemmelsene viser vi til likelydende høringsuttalelser fra Distriktsenergi og Energi Norge.

Ringerikskraft støtter disse høringsuttalelsene.

Vi mener ut over dette at konsekvensene av forslaget for den løpende styring og samhandling mellom morselskap og nettselskap innenfor kraftkonsern er uakseptable.

Forskriftsforslaget vil åpne for uklarheter og følgelig utfordringer i oppfølging av eierskapet fra morselskapet til nettselskapet i. Nettselskapet utgjør ofte en stor del av resultat og balanse i et kraftkonsern og det er følgelig et stort behov for utveksling av løpende informasjon om økonomisk utvikling på kort og lang sikt med resultat og likviditetsrapporter. Videre er det påkrevet med løpende oppdatering av prognoser for resultat og likviditet.

Nettvirksomheten har naturlig en volatil kostnadsstruktur i det korte bildet pga f.eks KILE som betyr mye for resultatutvikling i Nett og følgelig også i neste omgang for Morselskapet. Ofte går en stor del av kontantstrømmen i et konsern til investeringer i nettvirksomheten som er finansiert med lån i morselskapet.

En innføring av lovmessig begrensning i utveksling av normal kontakt og styringsinformasjon internt i konsernledelsen er meget uheldig. Behovet for tett kommunikasjon mellom morselskap og nettselskapet er grunnleggende for å oppnå en forsvarlig finansiell forvaltning hos begge parter. Slik informasjonsutveksling bør derfor ikke pålegges begrensinger gjennom forskrift.

Det er stor sannsynlighet for at konsekvensene av forslaget kan bidra til å forringe forvaltning av viktige ressurser for samfunnet. Ringerikskraft vil derfor advare mot at dette forslaget vedtas.

6. Markedsføring og kommunikasjon

For å sikre at nettselskap opptrer nøytralt i forbindelse med markedsføring og kommunikasjon forslår NVE en ny bestemmelse som regulerer dette. Hensikten bak endringen er å redusere forvirringen som oppstår hos sluttbruker når nettselskapet har samme navn som andre foretak i konsernet, og kraftleverandører generelt. Dette vil bidra til likere konkurransevilkår mellom foretak i og utenfor konsernet. Videre skal forslaget redusere eventuell kryssubsidiering mellom nettselskap og andre foretak i konsernet. Konsekvensene av krav om differensiering av merkevare mellom nettselskap og annen virksomhet er ikke tidligere vurdert. NVE har derfor fått gjennomført en rapport som kartlegger kostnadene knyttet til gjennomføringen av dette kravet.

Ringerikskrafts kommentarer

Ringerikskraft-konsernet er organisert slik at konkurranseutsatt virksomhet har et annet brand og navn enn morselskapet bortsett fra Ringeriks-Kraft Produksjon AS. Entreprenøren er i konsern og er i markedet under brandene Nettservice og SMARTservice, og kraftleverandøren er utenfor konsern og går under brandet Kraftriket. Disse tiltakene ble gjort for å gjøre det enklere for kundene å forstå skillene

mellom de ulike produktene og leveransene. Vi er enige i at det er fornuftig at en kraftleverandør og et nettselskap ikke har samme navn, men vi har problemer med å forsvare ovenfor kundene at nettselskapet skal måtte bytte navn for å skille seg fra morselskapet.

Som nevnt i innledningen bør kundens perspektiv forstås bedre og vektlegges mer i vurderingene når nye forslag til bransjeendringer skal vedtas. Strømforsyning er et samfunnskritisk produkt og strøm har vært en del av hverdagen vår i mer enn 100 år. Kundene vil ha en stabil og god strømforsyning og vite hva de får igjen for nettleien. Nettselskapet er det selskapet med mest sluttkundecontact i hele konsernet, og et flertall av kundene vet at de skal kontakte Ringerikskraft når de har et behov rundt strømforsyning.

Dette blant annet på:

- Hvem kontakter jeg når det er strømløst?
- Hvem ringer jeg når jeg ser farlige forhold i strømmettet?
- Hvem kontakter jeg når jeg vil flytte stolpe på tomten?
- Hvem henvender jeg meg til når jeg ønsker å tilknytte huset mitt til strømmettet?
- Hvem har jeg som grunneier bygget tillit og kjennskap til når jeg får henvendelse om graving på min eiendom?
- Hvilke biler kjenner jeg igjen langs veien og vet hvilke oppdrag de utfører når strømmen har gått eller det graves i veikanten?
- Hvem ringer jeg når jeg har spørsmål om nettleie?
- Hvem kontakter jeg når jeg tror måleren min er feil?

Etter hva vi forstår er en av grunnene for å pålegge endring i navn hos nettselskap at kundenes forvirring skal reduseres. For oss framstår denne begrunnelsen langt unna hva vi opplever som grunnlag for forvirring og hva som kan bøte på dette. Vi opplever at kundene i sin alminnelighet har vansker med å orientere seg i forhold til kraftbransjen. Det å bøte på denne forvirringen med å endre navn på over 100 nettselskap er vi redd vil ha stikk motsatt effekt. En navneendring vil etter vår oppfatning skape ytterligere forvirring og avstand til selskapene og til bransjen i sin alminnelighet. Med andre ord en ny «top down» beslutning som ytterligere fjerner bransjen fra sine kunder, og som kundene må belastes økonomisk for i sin helhet. Dette er det siste bransjen nå bør risikere.

Vår erfaring er at det tar lang tid for kundene å bli kjent med det som er nytt. Ringerikskraft-konsernet har erfaring fra prosessen der kraftleverandøren byttet navn og omprofilerte seg, og tok større avstand fra konsernet. Etter et år med ny profil, nye informasjonskanaler, faktura, nye nettsider, nye kontaktpunkter osv. så var det kun 11 % av de spurte i en undersøkelse som var klar over hva kraftleverandøren deres faktisk het.

Videre framgår det av høringen at andre selskap i et konsern skal kunne utnytte nettselskapene gode omdømme til egen fordel. Våre undersøkelser viser tvert imot at nettselskapene generelt er de som har det lavest omdømme, og vi kan ikke se at morselskapet kan ha omdømmefordeler av likhetstrekk i navn og profil. Det er allerede også gode retningslinjer for nøytralitet nettselskapene er pliktet til å overholde for å ivareta kundene. Dersom morselskapet skal ha omdømmefordeler fra nettselskapet så tyder det i hvert fall på at NVE sitter på annen informasjon enn oss som grunnlag for sine forslag.

Profilendringer bør oppstå som følge av et behov i markedet der kundene ser hensikten og fordelene ved endringene. Utviklingen i bransjen i dag bærer preg av strukturendringer blant nettselskaper og flere sammenslåinger er allerede gjennomført. I slike tilfeller oppstår det ofte behov for endring av navn og/eller profil. Dette er kostnadskrevende prosesser, og det krever som nevnt mye å gjøre kundene kjent med nye navn, profiler og kontaktpunkt. Vi stiller oss spørsmål om det er riktig timing, og også fornuftig å pålegge profilendringer i en periode der det allerede pågår mange ulike strukturprosesser

Det er svært positivt med reguleringer som beskytter kundene, men de bør være til kundenes beste, og motivere bransjen til å endre og tilpasse seg ut fra hva kundene ønsker og har behov for. Det motsatte av dette er reguleringer som har som utgangspunkt at nettselskapene ønsker å lure systemet eller kundene. Det er en beskrivelse vi hverken kjenner oss igjen i eller ønsker å være en del av.

Det er kun med **kundene på lag** at vi kan få til de større endringene fremover som også inkluderer inngripen i kundenes hverdag. Nettselskap og kunder må jobbe i fellesskap for å løse de fremtidige kapasitetsutfordringene.

Med hilsen Ringerikskraft

Ole Sunnset

Adm. direktør

Jan-Erik Brattbakk

Nettsjef